

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE

ANALITIČKI BILTEN

GODINA XX.
BROJ **3**

ZAGREB
2018.

Nakladnik:

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE
Radnička cesta 1, Zagreb

Telefon - centrala: (01) 612 60 00

Telefon uredništvo: (01) 612 60 90

Telefax: (01) 612 6038

Elektronička pošta: analiticki.bilten@hzz.hr

Internetske stranice: <http://www.hzz.hr/>

Za nakladnika:

Ante Lončar
ravnatelj Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Urednik:

Darko Oračić

Izlazi četiri puta godišnje

ISSN 1849-3386

SADRŽAJ

- 1 Brzina zapošljavanja prema razini i programu obrazovanja te geografskom području 4**

- 2 Plaće visoko obrazovanih osoba prema djelatnosti 19**

- 3 Stanovništvo i zaposlenost u zemljama EU-a prema obrazovanju 22**

- 4 Kretanja u gospodarstvu i na tržištu rada u zemljama Europske unije 27**

1 Brzina zapošljavanja prema razini i programu obrazovanja te geografskom području

1.1 Brzina zapošljavanja prema razini obrazovanja, spolu i dobi

Zapošljavanje se može promatrati s obzirom na vremenski rok u kojemu je do njega došlo. Stoga su u sljedećoj tablici prikazani podaci o udjelu zaposlenih u kratkom roku od 6 mjeseci nakon prijave na evidenciju nezaposlenih u ukupnom broju novoprijavljenih u 2017. godini prema razini obrazovanja, ukupno i prema spolu. Do njihovog je zapošljavanja, dakle, moglo doći i u prvoj polovici 2018. godine. Podatci pokazuju koliko se osoba, od ukupnog broja novoprijavljenih, zaposlilo u roku od 6 mjeseci nakon što su se prijavili na evidenciju nezaposlenih. Može se reći da veća vrijednost pokazatelja zapošljavanja u kratkom roku znači veću brzinu zapošljavanja.

Razina obrazovanja	Zaposleni u roku od 6 mjeseci (%)			
	Spol	Ukupno	M	Ž
Bez škole i nezavršena osnovna škola		22,5	22,0	23,1
Završena osnovna škola		40,7	39,6	41,7
Srednja škola do 3 godine trajanja		49,3	51,0	47,7
Srednja škola 4 i više godina trajanja		50,5	52,1	48,4
Gimnazija		48,9	50,5	47,7
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola		42,7	42,1	43,0
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat		49,6	48,1	50,4

Izvor: HZZ, autorovi izračuni (dalje. a.).

Tablica 1.1.1

Zaposleni u kratkom roku prema razini obrazovanja

Uočljivo je da je veća razina obrazovanja u načelu povezana s većom brzinom zapošljavanja, ali samo do razine srednje škole. Tako se skupina sa završenom osnovnom školom zapošljava brže od skupine bez škole ili s nezavršenom osnovnom školom, dok se skupina s trogodišnjom srednjom školom zapošljava brže od skupine sa završenom osnovnom školom. Skupina sa četverogodišnjom strukovnom srednjom školom zapošljava se nešto brže od osoba s trogodišnjom srednjom školom, a skupina sa završenom gimnazijom sporije. Sporije zapošljavanje skupine sa završenom gimnazijom nije neobično s obzirom da je riječ o pripremi za studij, a ne o obrazovanju za potrebe tržišta rada. Osim toga, i skupine s prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem ili višom školom zapošljavaju se sporije od skupina sa srednjom trogodišnjom ili četverogodišnjom strukovnom školom. Kod muškaraca se ni skupine sa završenim fakultetom (tj. sveučilišnim diplomskim studijem) ne zapošljavaju brže od skupina sa strukovnom srednjom školom. Naposljetku, relativno najbrže zapošljavaju se žene sa završenim fakultetom.

Prilikom tumačenja gornjih pokazatelja potrebno je imati u vidu da se oni odnose samo na osobe koje su se prijavile na evidenciju nezaposlenih, te da stoga ne daju cjelovitu i pouzdanu sliku o brzini zapošljavanja odnosno položaju na tržištu rada prema razini obrazovanja.

Razlike u brzini zapošljavanja između skupina s različitim razinom obrazovanja mogu dijelom odražavati razlike između dobnih skupina ako je, na primjer, udio starijih osoba veći u skupinama s nižom razinom obrazovanja. Stoga je potrebno promatrati razlike u brzini zapošljavanja prema razini obrazovanja unutar uži dobnih skupina. Tako sljedeća tablica prikazuje brzinu zapošljavanja skupina u dobi od 15 do 29, od 30 do 49, te od 50 do 65 godina. Uočljivo je da su razlike u brzini zapošljavanja između obrazovnih skupina najmanje izražene kod najstarije dobne skupine. To nije neobično s obzirom

na vjerojatnost da kod starijih generacija formalno obrazovanje ima znatno manji značaj od znanja i vještina stečenih radnim iskustvom. Kod svih se generacija skupina s prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem ili višom školom zapošljava znatno sporije nego skupina s fakultetom, magisterijem ili doktoratom. Kod najmlađe dobne skupine osobe sa završenim fakultetom sporije se zapošljavaju od osoba sa srednjom školom, čak i od osoba s gimnazijom. To, međutim, ne vrijedi za skupinu srednje dobi. U toj se skupini osobe s fakultetom zapošljavaju brže nego osobe sa srednjom školom. Ta razlika osobito je izrazita u osoba ženskog spola.

	Razina obrazovanja	Zaposleni u roku od 6 mjeseci (%)			
		Dob	15-29	30-49	50-65
U k u p n o	Bez škole i nezavršena osnovna škola		17,4	23,9	25,3
	Završena osnovna škola		35,1	43,4	40,6
	Srednja škola do 3 godine trajanja		49,6	51,1	43,5
	Srednja škola 4 i više godina trajanja		51,1	51,9	45,1
	Gimnazija		49,3	50,9	42,6
	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola		41,6	46,9	32,6
	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat		45,4	58,0	42,4
M u š k a r c i	Bez škole i nezavršena osnovna škola		20,3	23,5	21,7
	Završena osnovna škola		38,9	42,5	35,9
	Srednja škola do 3 godine trajanja		52,9	52,6	41,0
	Srednja škola 4 i više godina trajanja		54,7	53,5	42,0
	Gimnazija		52,1	51,8	40,3
	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola		41,9	47,0	29,1
	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat		46,7	54,1	37,6
Ž e n e	Bez škole i nezavršena osnovna škola		13,5	24,3	28,9
	Završena osnovna škola		29,5	44,2	44,4
	Srednja škola do 3 godine trajanja		46,2	50,0	46,2
	Srednja škola 4 i više godina trajanja		45,9	50,2	49,9
	Gimnazija		46,9	50,3	44,1
	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola		41,4	46,8	35,3
	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat		44,7	59,7	47,5

Izvor: HZZ, a.

Tablica 1.1.2

Zaposleni u kratkom roku prema razini obrazovanja, dobi i spolu

Što se tiče razlika između dobnih skupina na istoj razini obrazovanja, uočljivo je da se osobe srednje dobi na svim razinama obrazovanja zapošljavaju brže od osoba mlađe dobi, pri čemu je ta razlika najmanja na razini srednjeg i visokog obrazovanja. Štoviše, kod muškaraca nema te razlike na razini srednjeg obrazovanja. Glavni izvor spomenutih razlika u brzini zapošljavanja na istoj razini obrazovanja vjerojatno je razlika u radnom iskustvu i životnoj zrelosti. Na obrazovnim razinama iznad završene osnovne škole najsporije se zapošljavaju osobe starije dobi.

Može se zaključiti, dakle, da između razine obrazovanja i brzine zapošljavanja postoji uglavnom pozitivna veza, da postoje značajni izuzeci u tom pogledu, da završen sveučilišni diplomski studij značajno povećava brzinu zapošljavanja osoba srednje dobi, posebno žena, te da se na istoj razini obrazovanja najbrže zapošljavaju uglavnom osobe srednje dobi, sporije osobe mlađe dobi, a najsporije osobe starije dobi.

1.2 Brzina zapošljavanja prema obrazovnom programu u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji

U nastavku je prikazana brzina zapošljavanja prema završenom obrazovnom programu u nekim županijama. Promatrano je zapošljavanje osoba u dobi do 49 godina koje su se prijavile na evidenciju nezaposlenih. Spomenuta dobna skupina izabrana je na temelju prethodnog nalaza o različitom značaju obrazovanja za zapošljavanje kod različitih dobnih skupina. Brzina zapošljavanja prikazana je prema geografskom području zbog mogućih velikih razlika između županija.

Sljedeća tablica prikazuje broj novoprijavljenih i zaposlenih u prvih 6 mjeseci nakon prijave skupina sa završenom trogodišnjom srednjom školom u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji. Prikazane su skupine odnosno obrazovni programi sa 60 i više novoprijavljenih.

Obrazovni program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Slastičar	123	75	61,0
Automehatroničar	71	43	60,6
Kuhar	465	266	57,2
Vozač motornih vozila	373	211	56,6
Elektroinstalater	106	57	53,8
Konobar	347	184	53,0
Industrijski mehaničar	65	34	52,3
Kozmetičar	117	59	50,4
Krojač	164	82	50,0
Konditor	64	32	50,0
Prodavač	843	410	48,6
Autoelektričar	127	62	48,8
Fotograf	133	64	48,1
Mesar	66	31	47,0
Stolar	115	51	44,3
Cvječar	87	38	43,7
Frizer	823	358	43,5
Automehaničar	399	172	43,1
Instalater grijanja i klimatizacije	209	90	43,1
Pomoćni kuhar i slastičar	113	47	41,6
Elektromehaničar	128	53	41,4
Plinoinstalater	66	25	37,9
Pediker	96	30	31,3
Vodoinstalater	65	19	29,2

Izvor: HZZ, a. Napomena: naziv programa je u muškom rodu, ali podjednako se odnosi na oba roda.

Na prvom mjestu po brzini zapošljavanja našli su se slastičari, automehatroničari, kuhari, vozači motornih vozila, elektronstalateri, konobari, industrijski mehaničari i kozmetičari. Izgleda, dakle, da postoji razmjerno velika potražnja za radnicima u ugostiteljskim i prijevoznim uslugama. Osim toga, na visokom su mjestu po brzini zapošljavanja i kozmetičari, što je promjena u usporedbi s prethodnim razdobljem. Sektor osobnih usluga samo se djelomično oporavio, o čemu svjedoči relativno nizak položaj frizera i pedikera. U donjem dijelu ljestvice našli su se još i elektromehaničari, plinoinstalateri i vodoinstalateri. Potražnja za instalaterskim uslugama očito je postala veoma heterogena.

Tablica 1.2.1

Zaposleni u kratkom roku prema obrazovnom programu na razini 3-godišnje srednje škole u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji

Sljedeća tablica prikazuje brzinu zapošljavanja skupina sa završenom četverogodišnjom strukovnom školom u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji. Odabrani su programi odnosno skupine sa 70 i više novoprijavljenih. Vrh ljestvice zauzimali su turističko-hotelijerski komercijalisti, tehničari za telekomunikacije, tehničari cestovnog prometa, poljoprivredni tehničari fitofarmaceuti, tehničari za mehatroniku, tehničari za električne strojeve s primijenjenim računalstvo, tehničari poštanskog prometa, prehrambeni tehničari, komercijalisti, tehničari nutricionisti, geodetski tehničari i tehničari za elektroniku. Razmjerno brzo zapošljavanje tehničara za električne strojeve s primijenjenim računalstvom i tehničara za mehatroniku možda je odraz povoljnih kretanja u prerađivačkoj industriji na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Zanimljivo je da među skupinama u vrhu ljestvice više nema medicinskih sestara odnosno medicinskih tehničara.

U donjem dijelu liste našli su se ekonomisti, administrativni tajnici, primalje, fizioterapeutske tehničari i upravni referenti. Očito je ponuda u pravnim i ekonomskim zanimanjima te u nekim zdravstvenim zanimanjima na razini srednje škole znatno veća od potražnje.

Obrazovni program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Turističko-hotelijerski komercijalist	125	73	58,4
Tehničar za telekomunikacije	107	62	57,9
Tehničar cestovnog prometa	251	140	55,8
Poljoprivredni tehničar fitofarmaceut	69	38	55,1
Tehničar za mehatroniku	139	76	54,7
Tehničar za električne strojeve s primijenjenim računalstvom	91	49	53,8
Tehničar pt prometa	128	68	53,1
Prehrambeni tehničar	120	63	52,5
Komercijalist	368	193	52,4
Tehničar nutricionist	75	39	52,0
Geodetski tehničar	131	68	51,9
Tehničar za elektroniku	101	52	51,5
Hotelijersko turistički tehničar	503	255	50,7
Strojarski tehničar	324	161	49,7
Tehničar za računalstvo	500	248	49,6
Tehničar za elektrostrojarstvo	71	35	49,3
Grafički tehničar	114	56	49,1
Kemijski tehničar	156	76	48,7
Odjevni tehničar	89	43	48,3
Veterinarski tehničar	260	123	47,3
Računalni tehničar u strojarstvu	106	49	46,2
Građevinski tehničar visokogradnja	76	35	46,1
Farmaceutski tehničar	127	57	44,9
Elektrotehničar	472	211	44,7
Poljoprivredni tehničar opći	125	55	44,0
Medicinska sestra/medicinski tehničar	219	93	42,5
Ekonomist	1.707	704	41,2
Administrativni tajnik	86	35	40,7
Primalja	91	36	39,6
Fizioterapeutske tehničar	89	35	39,3
Upravni referent	351	136	38,7

Izvor: HZZ, a. Napomena: naziv programa je u muškom rodu, ali podjednako se odnosi na oba roda.

Tablica 1.2.2

Zaposleni u kratkom roku prema obrazovnom programu na razini 4-godišnje strukovne srednje škole u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji

Sljedeća tablica prikazuje brzinu zapošljavanja osoba s višom školom, stručnim studijem i prvim stupnjem fakulteta. Odabrani su obrazovni programi s 40 i više novoprijavljenih. Uočljivo je da se daleko najbrže zapošljavaju osobe koje su završile učiteljski studij. Nakon njih dolaze skupine osoba koje su završile studij mehatronike i građevinarstva te studij predškolskog odgoja i obrazovanja. Osobe koje su završile studij sestrinstva također se relativno brzo zapošljavaju, za razliku od osoba na razini srednje škole. Visok položaj skupina koja su završile mehatroniku i studij građevinarstva upućuje na zaključak da su se donekle povećale potrebe prerađivačke industrije i građevinarstva.

Što se tiče zapošljavanja osoba koje su završile različite smjerove ekonomije, relativno se brzo zapošljavaju osobe koje su završile poslovnu ekonomiju i financije odnosno računovodstvo i financije, što ukazuje na značajan gospodarski oporavak. Međutim, skupine koje su završile različite smjerove ekonomskog studija nalaze se na različitim položajima na ljestvici, tako da je teško donijeti neki određeni zaključak u pogledu njihove brzine zapošljavanja odnosno njihovog položaja na tržištu rada. Razlike u brzini zapošljavanja mogu proizlaziti i iz razlika u ugledu obrazovnih institucija na kojima je studij završen. Osim toga, prilikom tumačenja prikazanih podataka potrebno je imati u vidu da se oni odnose samo na osobe koje su se prijavile na evidenciju nezaposlenih.

Najsporije su se zapošljavale skupine koje su završile upravno-pravni studij, studij javne uprave, fizioterapiju, ekonomiju i menadžment, te medicinsko-laboratorijsku dijagnostiku.

Studijski program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Učiteljski studij	47	40	85,1
Mehatronika	43	30	69,8
Građevinski opći	48	30	62,5
Predškolski odgoj i obrazovanje	298	169	56,7
Sestrinstvo	89	46	51,7
Menadžment u kulturi	48	24	50,0
Održavanje računalnih sustava	41	20	48,8
Poslovna ekonomija i financije	119	56	47,1
Projektni menadžment	72	33	45,8
Ekonomija	69	31	44,9
Računovodstvo i financije	67	30	44,8
Sigurnost i zaštita; smjer: Zaštita na radu	49	21	42,9
Radna terapija	58	23	39,7
Marketing i komunikacije	49	17	34,7
Radiološka tehnologija	55	19	34,5
Poslovna ekonomija	69	23	33,3
Ekonomija poduzetništva	94	31	33,0
Financijski menadžment	48	15	31,3
Upravno pravni studij	43	13	30,2
Fizioterapija	232	65	28,0
Javna uprava	51	14	27,5
Ekonomija i management	94	24	25,5
Medicinsko laboratorijska dijagnostika	63	14	22,2

Izvor: HZZ, a.

Tablica 1.2.3

Zaposleni u kratkom roku prema studijskom programu na razini više škole, stručnog studija i prvog stupnja fakulteta u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji

U sljedećoj tablici prikazani su podaci o broju novoprijavljenih i zaposlenih u roku od šest mjeseci prema studijskom programu na razini fakulteta ili akademije. Odabrane su skupine s 50 i više novoprijavljenih. Prikaz obuhvaća predbolonjske i bolonjske programe, tako da se u tablici mogu pojaviti neki različiti programi istog ili sličnog sadržaja. Uočljivo je da vrh tablice, osim skupine koja je završila učiteljski studij, zauzimaju skupine koje su završile farmaciju i dentalnu medicinu. Ohrabrujuće je da se skupine koje su završile studije strojarstva i računarstva te elektrotehnike i informacijske tehnologije također nalaze u vrhu ljestvice, što vjerojatno odražava povoljna kretanja u prerađivačkoj industriji i telekomunikacijama. Posebno treba istaknuti relativno brzo zapošljavanje osoba koje su završile strojarstvo. Na povoljnija ekonomska kretanja upućuje i umjereno brzo zapošljavanje osoba koje su završile računovodstvo i reviziju, marketing, trgovinu i menadžment. Na dnu ljestvice našle su se skupine koje su završile grafičku tehnologiju, psihologiju, socijalni rad, novinarstvo, opću ekonomiju, komunikologiju i politologiju. Očito je ponuda osoba koje su završile spomenute studije suviše velika s obzirom na potrebe tržišta rada u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji.

Studijski program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Farmacija	74	56	75,7
Učiteljski studij	735	515	70,1
Dentalna medicina	60	41	68,3
Strojarstvo	59	39	66,1
Računarstvo	53	33	62,3
Elektrotehnika i informacijska tehnologija	61	37	60,7
Hrvatski jezik i književnost	85	49	57,6
Povijest	51	29	56,9
Veterinarstvo	53	30	56,6
Poslovna ekonomija; Računovodstvo i revizija	71	36	50,7
Pravo	825	417	50,5
Poslovna ekonomija; Trgovina	78	38	48,7
Pedagogija	52	25	48,1
Opća medicina	74	35	47,3
Poslovna ekonomija; Menadžment	68	32	47,1
Poslovna ekonomija; Turizam	51	24	47,1
Poslovna ekonomija; Financije	70	32	45,7
Pt promet	50	22	44,0
Poslovna ekonomija; Marketing	66	29	43,9
Hortikultura	58	24	41,4
Poslovna ekonomija; Analiza i poslovno planiranje	61	24	39,3
Arhitektura i urbanizam	229	90	39,3
Kineziologija	408	160	39,2
Grafička tehnologija	55	21	38,2
Psihologija	172	63	36,6
Socijalni rad	72	26	36,1
Novinarstvo	390	125	32,1
Ekonomija	497	158	31,8
Komunikologija	53	16	30,2
Politologija	319	92	28,8

Izvor: HZZ, a.

Tablica 1.2.4

Zaposleni u kratkom roku prema studijskom programu na razini fakulteta ili akademije u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji

1.3 Brzina zapošljavanja prema obrazovnom programu u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Sljedeća tablica prikazuje brzinu zapošljavanja skupina sa završenim trogodišnjim srednjoškolskim programom u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Odabrani su programi s 50 i više novoprijavljenih. Najbrže su se zapošljavali mesari, galanteristi, grafičari pripreme, kuhari, vozači motornih vozila i konobari. S obzirom na značajan udio turističkih odnosno ugostiteljskih, prijevozničkih i trgovačkih usluga u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije te s obzirom na sezonsko zapošljavanje u tim djelatnostima, takav nalaz nije nipošto neočekivan. U donjem dijelu ljestvice bili su vodoinstalateri i elektroinstalateri te instalateri grijanja i klimatizacije. Relativna potražnja za instalaterskim uslugama, dakle, nije osobito velika. Zanimljivo je da su se kozmetičari našli na početku donjeg dijela ljestvice, dok su frizeri bili blizu njezina začelja, a pedikeri na samome dnu ljestvice. Izgleda, dakle, da su se aktivnosti u sektoru osobnih usluga samo donekle oporavile te da je ponuda osoba s kvalifikacijom pedikera i frizera vjerojatno prevelika s obzirom na potražnju.

Obrazovni program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Mesar	50	34	68,0
Galanterist	67	40	59,7
Grafičar pripreme	69	40	58,0
Kuhar	1.091	617	56,6
Vozač motornih vozila	494	279	56,5
Konobar	781	437	56,0
Elektroničar mehaničar	51	28	54,9
Kuhar pomoćni	75	41	54,7
Autoelektričar	103	55	53,4
Automehaničar	306	159	52,0
Prodavač	1.484	708	47,7
Fotograf	87	44	50,6
Krojač	250	125	50,0
Elektromehaničar	104	52	50,0
Konditor	50	25	50,0
Stolar	127	61	48,0
Kozmetičar	104	49	47,1
Vodoinstalater - JMO	65	30	46,2
Elektroinstalater	108	49	45,4
Instalater grijanja i klimatizacije	196	86	43,9
Frizer	692	299	43,2
Krojač krzna i kože	56	24	42,9
Prelac	84	34	40,5
Pediker	133	52	39,1

Izvor: HZZ, a. Napomena: naziv programa je u muškom rodu, ali podjednako se odnosi na oba roda.

U sljedećoj tablici prikazana je brzina zapošljavanja skupina prema završenom četverogodišnjem obrazovnom programu na razini srednje strukovne škole. Odabrane su skupine s više od 60 novoprijavljenih. Zanimljivo je da i vrh tablice i njegovo dno zauzimaju skupine zdravstvenih zvanja. Najbrže se zapošljavaju medicinske sestre odnosno medicinski tehničari. Relativno brzo zapošljavanje medicinskih sestara upućuje na veliku potražnju u usporedbi s ponudom.

Tablica 1.3.1

Zaposleni u kratkom roku prema obrazovnom programu na razini 3-godišnje srednje škole u Splitsko-dalmatinskoj županiji

U vrhu tablice još se nalaze pomorski nautičari, špeditersko-agencijski tehničari i zrakoplovni prometnici, što ukazuje na turistički, trgovinski i prometni značaj Splitsko-dalmatinske županije. Zanimljiv je relativno visok položaj prehrambenih tehničara, tehničara za brodstrojarstvo i strojarskih tehničara, što upućuje na daljnji oporavak prerađivačke industrije. Turističko-hotelijerski komercijalisti i hotelijersko-turistički tehničari nalaze se u sredini ljestvice. Najbrojnija skupina, ekonomisti, nalaze se u donjem dijelu tablice. Dno ljestvice zauzimali su administrativni tajnici, odjevni tehničari, upravni referenti, (spomenuti) ekonomisti, veterinarski tehničari, tehničari unutarnjeg transporta, poslovni tajnici i zdravstveno-laboratorijski tehničari. Riječ je o skupinama u kojima je ponuda prevelika u usporedbi s potražnjom za osobama koje mogu obavljati navedena ili slična zanimanja.

Obrazovni program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Medicinska sestra/tehničar opće njege	188	128	68,1
Pomorski nautičar	224	127	56,7
Špeditersko-agencijski tehničar	62	35	56,5
Zrakoplovni prometnik	89	50	56,2
Geodetski tehničar	74	41	55,4
Prehrambeni tehničar	125	68	54,4
Komercijalist	428	230	53,7
Fizioterapeutski tehničar	108	58	53,7
Tehničar za brodstrojarstvo	161	86	53,4
Strojarski tehničar	151	79	52,3
Farmaceutski tehničar	111	58	52,3
Turističko-hotelijerski komercijalist	266	138	51,9
Tehničar pt prometa	172	87	50,6
Kemijski tehničar	226	114	50,4
Građevinski tehničar	121	61	50,4
Hotelijersko-turistički tehničar	879	440	50,1
Grafički tehničar	99	49	49,5
Tehničar za elektroniku	87	43	49,4
Elektrotehničar	411	202	49,1
Kozmetičar	90	44	48,9
Autolimar	88	43	48,9
Računalni tehničar u strojarstvu	250	122	48,8
Tehničar cestovnog prometa	229	110	48,0
Administrativni tajnik	105	50	47,6
Odjevni tehničar	110	52	47,3
Upravni referent	385	176	45,7
Ekonomist	996	445	44,7
Veterinarski tehničar	101	45	44,6
Tehničar unutarnjeg transporta	77	34	44,2
Poslovni tajnik	87	37	42,5
Zdravstveno-laboratorijski tehničar	106	42	39,6

Izvor: HZZ, a. Napomena: naziv programa je u muškom rodu, ali podjednako se odnosi na oba roda.

Što se tiče skupina sa završenim studijskim programom na razini više škole, stručnog studija i prvog stupnja fakulteta, među skupinama s 40 i više novoprijavljenih najbrže su se zapošljavali učitelji i odgajatelji, tj. osobe s pedagoškim zvanjima, te osobe koje su završile studij sestrinstva. Na dnu

Tablica 1.3.2

Zaposleni u kratkom roku prema obrazovnom programu na razini 4-godišnje srednje strukovne škole u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Ijestvice nalazila se skupina koja je završila upravno pravni odnosno upravni studij te fizioterapiju.

Studijski program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Učiteljski studij	189	159	84,1
Predškolski odgoj	452	335	74,1
Sestrinstvo	40	28	70,0
Management malog poduzeća	96	55	57,3
Ekonomija	152	78	51,3
Trgovinsko poslovanje	108	54	50,0
Građevinarstvo	40	20	50,0
Turističko poslovanje	64	31	48,4
Management; Upravljanje porezima	46	21	45,7
Upravni studij	200	89	44,5
Upravno pravni	100	44	44,0
Fizioterapija	45	16	35,6

Izvor: HZZ; a.

Brzina zapošljavanja skupina od 40 i više novoprijavljenih osoba sa završenim studijskim programom na razini fakulteta ili akademije prikazana je u sljedećoj tablici. Pedagoška i nastavnička zvanja također su se nalazila na vrhu ljestvice, zajedno s općom medicinom. Osobe koje su završile elektrotehniku također se nalaze u vrhu ljestvice. Na dnu ljestvice našle su se skupine koje su završile ekonomiju, poslovnu ekonomiju, arhitekturu, sociologiju, kineziologiju, marketing i naposljetku pravo. Očito je broj pravnika suviše velik s obzirom na potrebe tržišta rada Splitsko-dalmatinske županije.

Studijski program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Opća medicina	160	144	90,0
Hrvatski i engleski jezik	48	42	87,5
Biologija i kemija; smjer: nastavnički	56	47	83,9
Elektrotehnika	59	46	78,0
Anglistika; smjer: nastavnički	75	58	77,3
Učiteljski studij	443	340	76,7
Hrvatski jezik i književnost	43	33	76,7
Teološko-katehetski studij	63	47	74,6
Hrvatski jezik i književnost (dvopredmetn)	159	115	72,3
Fizička kultura	92	55	59,8
Građevinarstvo	99	56	56,6
Financije	41	23	56,1
Pomorski menadžment	47	26	55,3
Turizam i hotelijerstvo	47	25	53,2
Ekonomija	272	138	50,7
Poslovna ekonomija	89	44	49,4
Arhitektura	45	22	48,9
Sociologija	45	22	48,9
Kineziologija	174	85	48,9
Marketing	49	22	44,9
Pravo	333	125	37,5

Izvor: HZZ; a.

Tablica 1.3.3

Zaposleni u kratkom roku prema studijskom programu na razini više škole, stručnog studija i prvog stupnja fakulteta u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Tablica 1.3.4

Zaposleni u kratkom roku prema studijskom programu na razini fakulteta ili akademije u Splitsko-dalmatinskoj županiji

1.4 Brzina zapošljavanja prema obrazovnom programu u Osječko-baranjskoj županiji

Udio zaposlenih u roku od šest mjeseci u ukupnom broju novoprijavljenih prema završenom obrazovnom programu na razini trogodišnje srednje škole u Osječko-baranjskoj županiji prikazan je u sljedećoj tablici. Odabrane su skupine s više od 50 novoprijavljenih.

Najbrže su se zapošljavali tokari, vozači motornih vozila, plinoinstalateri, kuhari, stolari, konobari te instalateri grijanja i klimatizacije. Obrada drveta te uslužne i instalaterske djelatnosti očito su obilježene nešto relativno većom potražnjom.

U sredini ljestvice nalazili su se automehaničari, strojobravari, mehaničari poljoprivredne mehanizacije i keramičari oblagači. Mjesto u donjem dijelu ljestvice imali su krojači, kemijski laboranti i frizeri.

Na dnu ljestvice prema brzini zapošljavanja našli su se pomoćni kuhari i slastičari, automehatroničari i fotografi. Relativna potražnja za fotografskim uslugama u Osječko-baranjskoj županiji očito je veoma niska.

Obrazovni program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Tokar	51	37	72,5
Vozač motornih vozila	190	126	66,3
Plinoinstalater	56	34	60,7
Kuhar	606	359	59,2
Stolar	122	70	57,4
Konobar	323	183	56,7
Instalater grijanja i klimatizacije	106	60	56,6
Automehaničar	326	182	55,8
Strojobravar	67	37	55,2
Mehaničar poljoprivredne mehanizacije	64	33	51,6
Keramičar oblagač	81	41	50,6
Ratar	54	25	46,3
Pekar	113	52	46,0
Prodavač	1.028	466	45,3
Bravar	74	34	45,9
Zidar	73	32	43,8
Slastičar	90	39	43,3
Cvječar	75	31	41,3
Elektroinstalater	51	20	39,2
Krojač	186	68	36,6
Laborant kemijski	54	19	35,2
Frizer	469	165	35,2
Pomoćni kuhar i slastičar	63	20	31,7
Automehatroničar	60	18	30,0
Fotograf	79	21	26,6

Izvor: HZZ, a. Napomena: naziv programa je u muškom rodu, ali podjednako se odnosi na oba roda.

Tablica 1.4.1

Zaposleni u kratkom roku prema obrazovnom programu na razini 3-godišnje srednje škole u Osječko-baranjskoj županiji

Sljedeća tablica prikazuje brzinu zapošljavanja skupina koje su završile četverogodišnji obrazovni program na razini srednje strukovne škole. Odabrane su skupine s 50 i više novoprijavljenih.

U vrhu tablice nalaze se veoma raznorodna zvanja kao što su šumarski tehničari, medicinske sestre odnosno medicinski tehničari, tehničari cestovnog prometa, strojarski tehničari, odjevni tehničari, turističko-hotelijerski komercijalisti, opći komercijalisti, elektrotehničari, hotelijersko-turistički tehničari i ekološki tehničari. Najsporije su se zapošljavali poslovni tajnici, ekonomisti, geodetski tehničari, veterinarski tehničari, upravni referenti i građevinski tehničari za visokogradnju.

Obrazovni program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Šumarski tehničar	53	37	69,8
Tehničar za elektroniku	86	54	62,8
Prehrambeni tehničar	103	63	61,2
Strojarski tehničar	173	103	59,5
Medicinska sestra / medicinski tehničar	172	100	58,1
Turističko-hotelijerski komercijalist	112	65	58,0
Tehničar cestovnog prometa	169	98	58,0
Grafički dizajner	60	34	56,7
Strojbravar	59	32	54,2
Hotelijersko turistički tehničar	242	131	54,1
Poljoprivredni tehničar opći	306	164	53,6
Odjevni tehničar	89	47	52,8
Poljoprivredni tehničar fitofarmaceut	193	99	51,3
Tehničar za mehatroniku	120	61	50,8
Ekološki tehničar	65	33	50,8
Autolimar	73	37	50,7
Tehničar za računalstvo	111	55	49,5
Veterinarski tehničar	105	52	49,5
Elektrotehničar	140	69	49,3
Komercijalist	775	378	48,8
Kemijski tehničar	91	44	48,4
Geodetski tehničar	75	35	46,7
Računalni tehničar u strojarstvu	84	39	46,4
Upravni referent	306	139	45,4
Građevinski tehničar	64	29	45,3
Ekonomist	1.243	530	42,6
Poslovni tajnik	88	36	40,9
Farmaceutski tehničar	52	18	34,6
Fizioterapeutski tehničar	58	20	34,5

Izvor: HZZ, a. Napomena: naziv programa je u muškom rodu, ali podjednako se odnosi na oba roda.

Brzina zapošljavanja novoprijavljenih nezaposlenih u Osječko-baranjskoj županiji koji su završili višu školu, stručni studij ili prvi stupanj fakulteta prikazana je u sljedećoj tablici. Obuhvaćene su skupine s 25 i više novoprijavljenih. Daleko najbrže zapošljavali su se odgajatelji te više medicinske sestre. Relativno brzo su se zapošljavale osobe koje su završile marketing i trgovinu, što upućuje na oporavak gospodarstva. Najsporije su se

Tablica 1.4.2

Zaposleni u kratkom roku prema obrazovnom programu na razini 4-godišnje strukovne srednje škole u Osječko-baranjskoj županiji

zapošljavale skupine koje su završile menadžment, financijski menadžment, javnu upravu i fizioterapiju.

Studijski program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Predškolski odgoj	94	67	71,3
Sestrinstvo	52	33	63,5
Marketing	33	19	57,6
Upravni studij	32	16	50,0
Trgovina	76	37	48,7
Elektrotehnika; Informatika	25	12	48,0
Menadžment	30	12	40,0
Financijski menadžment	38	12	31,6
Javna uprava	38	12	31,6
Fizioterapija	101	30	29,7

Izvor: HZZ, a.

Što se tiče skupina koje su završile studijske programe na razini fakulteta ili akademije, s 25 i više novoprijavljenih, najbrže su se zapošljavali nastavnici matematike i informatike, liječnici opće medicine, te učitelji i pedagozi. Pri vrhu ljestvice nalazile su se skupine koje su završile elektrotehniku smjera energetike i računarstvo. U sredini ljestvice položaj su imale osobe koje su završile pravo, financijski menadžment i poslovnu ekonomiju smjera poslovne informatike. Na dnu ljestvice po brzini zapošljavanja našle su se skupine koje su završile psihologiju, poduzetništvo, poslovnu ekonomiju smjera menadžment, te ekonomiju i agroekonomiku.

Studijski program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Matematika i informatika	34	28	82,4
Opća medicina	39	30	76,9
Učiteljski studij	274	208	75,9
Pedagogija	36	25	69,4
Elektrotehnika; Elektroenergetika	54	34	63,0
Kineziologija	31	18	58,1
Računarstvo	45	26	57,8
Informatologija	35	20	57,1
Hrvatski jezik i književnost	122	66	54,1
Pravo	105	50	47,6
Financijski menadžment	76	33	43,4
Poslovna ekonomija; Poslovna informatika	37	16	43,2
Kulturologija; Medijska kultura	33	14	42,4
Filozofsko-teološki studij	29	12	41,4
Građevinarstvo; Nosive konstr.	27	11	40,7
Marketing	97	39	40,2
Psihologija	59	22	37,3
Poduzetništvo	44	15	34,1
Poslovna ekonomija; Menadžment	63	21	33,3
Ekonomija	40	13	32,5
Agroekonomika	26	8	30,8

Izvor: HZZ, a.

Tablica 1.4.3

Zaposleni u kratkom roku prema studijskom programu na razini više škole, stručnog studija i prvog stupnja fakulteta u Osječko-baranjskoj županiji

Tablica 1.4.4

Zaposleni u kratkom roku prema studijskom programu na razini fakulteta ili akademije u Osječko-baranjskoj županiji

1.5 Brzina zapošljavanja prema obrazovnom programu u Primorsko-goranskoj županiji

Sljedeća tablica prikazuje brzinu zapošljavanja skupina koje su završile obrazovni program na razini trogodišnje srednje škole u Primorsko-goranskoj županiji. Odabrani su programi s 20 i više novoprijavljenih. U vrhu tablice našli su se bravari, instalateri grijanja i klimatizacije, vozači motornih vozila, slastičari, kuhari i konobari. Činjenica da kuhari i konobari nisu bili na samom vrhu tablice mogla bi upućivati na značajno povećanje ponude s obzirom na potražnju. Prodavači kao najveća skupina po broju novoprijavljenih zauzimali su položaj na sredini ljestvice. Na dnu ljestvice po brzini zapošljavanja našli su se frizeri, elektromehaničari, cvječari, vrtlari, mesari i pismoslikari.

Obrazovni program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Bravar	23	16	69,6
Instalater grijanja i klimatizacije	24	16	66,7
Vozač motornih vozila	111	71	64,0
Slastičar	58	36	62,1
Kuhar	401	248	61,8
Konobar	368	226	61,4
Vodoinstalater	28	17	60,7
Stolar	69	40	58,0
Krojač	66	38	57,6
Autoelektričar	29	16	55,2
Elektroničar	70	38	54,3
Fotograf	53	28	52,8
Prodavač	457	222	48,6
Grafičar dorade	31	15	48,4
Elektroinstalater	21	10	47,6
Zidar	21	10	47,6
Automehaničar	97	43	44,3
Frizer	255	112	43,9
Elektromehaničar	41	18	43,9
Cvječar	85	37	43,5
Vrtlar	29	12	41,4
Mesar	23	9	39,1
Pismoslikar	38	10	26,3

Izvor: HZZ, a. Napomena: naziv programa je u muškom rodu, ali podjednako se odnosi na oba roda.

U nastavku je prikazana brzina zapošljavanja skupina sa završenim obrazovnim programom na razini četverogodišnje srednje strukovne škole. Odabrane su skupine s 35 i više novoprijavljenih. Na vrhu tablice našle su raznorodne skupine kao što su komercijalisti, tehničari za električne strojeve s primijenjenim računalstvom, hotelijersko-turistički tehničari, tehničari cestovnog prometa, kozmetičari, kemijski tehničari, medicinske sestre odnosno medicinski tehničari te geodetski tehničari. Činjenica da su se među skupinama u vrhu ljestvice našli i kozmetičari može upućivati na oporavak potražnje za osobnim uslugama.

Nasuprot tome, na dnu ljestvice bile su također raznorodne skupine osoba koje su završile sljedeće obrazovne programe: dentalni tehničar, turističko-hotelijerski komercijalist, računalni tehničar u strojarstvu, grafički urednik, administrativni tajnik te zdravstveno-laboratorijski tehničar.

Tablica 1.5.1

Zaposleni u kratkom roku prema obrazovnom programu na razini 3-godišnje srednje škole u Primorsko-goranskoj županiji

Obrazovni program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Komercijalist	133	80	60,2
Tehničar za električne strojeve s primijenjenim računalstvom	35	21	60,0
Hotelijersko turistički tehničar	403	240	59,6
Tehničar cestovnog prometa	74	44	59,5
Kozmetičar	46	25	54,3
Kemijski tehničar	90	48	53,3
Medicinska sestra / med. tehničar	51	27	52,9
Geodetski tehničar	38	20	52,6
Tehničar za brodstrojarstvo	39	19	48,7
Ekonomist	508	243	47,8
Farmaceutski tehničar	46	22	47,8
Veterinarski tehničar	38	18	47,4
Tehničar pt prometa	53	25	47,2
Upravni referent	116	54	46,6
Fizioterapeutski tehničar	58	27	46,6
Elektrotehničar	82	38	46,3
Pomorski nautičar	68	31	45,6
Odjevni tehničar	56	25	44,6
Strojarski tehničar	76	33	43,4
Tehničar za računalstvo	44	19	43,2
Građevinski tehničar	38	15	39,5
Tehničar za elektroniku	46	18	39,1
Dentalni tehničar	37	14	37,8
Turističko-hotelijerski komercijalist	59	21	35,6
Računalni tehničar u strojarstvu	40	14	35,0
Grafički urednik	43	15	34,9
Administrativni tajnik	41	14	34,1
Zdravstveno laboratorijski tehničar	40	12	30,0

Izvor: HZZ, a. Napomena: naziv programa je u muškom rodu, ali podjednako se odnosi na oba roda.

Što se tiče naobrazbe na razini više škole, stručnog studija i prvog stupnja fakulteta, najbrže su se zapošljavale skupine koje su završile učiteljski studij i studij predškolskog odgoja. Nešto sporije od toga zapošljavale su se skupine koje su završile studij sigurnosti na radu i informatike. Najsporije su se zapoš-

Studijski program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Učiteljski studij	41	32	78,0
Predškolski odgoj	86	55	64,0
Sigurnost na radu	24	15	62,5
Informatika	23	14	60,9
Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu	24	14	58,3
Ekonomija	84	47	56,0
Poduzetništvo	52	26	50,0
Fizioterapija	73	35	47,9
Turizam i ugostiteljstvo	21	10	47,6
Upravni studij	47	22	46,8

Izvor: HZZ, a.

Tablica 1.5.2

Zaposleni u kratkom roku prema obrazovnom programu na razini 4-godišnje strukovne srednje škole u Primorsko-goranskoj županiji

Tablica 1.5.3

Zaposleni u kratkom roku prema studijskom programu na razini više škole, stručnog studija i prvog stupnja fakulteta u Primorsko-goranskoj županiji

ljavale osobe koje su završile studij fizioterapije, turizma i ugostiteljstva te upravni studij.

Po brzini zapošljavanja osoba s naobrazbom na razini fakulteta ili akademije, predvodile su raznorodne skupine koje su završile učiteljski studij, teologiju, menadžment događaja i slobodnog vremena, hrvatski jezik i književnost, financije i bankarstvo te menadžment u hotelijerstvu. Međutim, u vrhu tablice po brzini zapošljavanja našla se i skupina osoba koje su završile strojarstvo, što je osobito ohrabrujuće. Što se tiče brojnih skupina koje su završile ekonomske studije, one su imale različite položaje u tablici, tako da je u njihovom slučaju teško donijeti neki jedinstven zaključak. Na dnu ljestvice našle su se osobe koje su završile pravo, kulturologiju, ekonomiju Europske unije, primijenjenu umjetnost i likovnu pedagogiju.

Studijski program	Novo-prijavljeni	Zaposleni u roku od 6 mj.	Omjer (%)
Učiteljski studij	136	102	75,0
Strojarstvo	22	16	72,7
Teologija	21	15	71,4
Menadžment događaja i slobodnog vremena	26	18	69,2
Hrvatski jezik i književnost	120	82	68,3
Financije i bankarstvo	34	20	58,8
Menadžment u hotelijerstvu	106	61	57,5
Menadžment	61	35	57,4
Sanitarno inženjerstvo	25	14	56,0
Tehnologija i organizacija prometa	43	24	55,8
Marketing	34	17	50,0
Psihologija	24	12	50,0
Poduzetništvo	22	11	50,0
Engleski jezik i književnost	43	21	48,8
Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu	85	41	48,2
Međunarodni menadžment u turizmu i ugostiteljstvu	23	11	47,8
Međunarodno poslovanje	53	24	45,3
Ekonomija	103	46	44,7
Međunarodna razmjena vanjska trgovina	36	16	44,4
Menadžment u turizmu	47	19	40,4
Pravo	224	82	36,6
Kulturologija	45	16	35,6
Ekonomija; Gospodarstvo Europske unije	29	10	34,5
Primijenjena umjetnost	37	12	32,4
Likovna pedagogija	36	11	30,6

Izvor: HZZ, a.

Prilikom tumačenja navedenih podataka potrebno je imati u vidu da se podatci odnose samo na osobe koje su se prijavile na evidenciju nezaposlenih te da stoga navedene vrijednosti pokazatelja brzine zapošljavanja ne daju posve cjelovitu i pouzdanu sliku. S druge strane, ne treba zaboraviti da pokazatelj brzine zapošljavanja sam po sebi daje prednost zvanjima u kojima prevladava sezonsko zapošljavanje, kao što je slučaj u turističkim djelatnostima i donekle u obrazovnom sektoru, te da stoga nije posve nepristran.

Tablica 1.5.4

Zaposleni u kratkom roku prema studijskom programu na razini fakulteta i akademije u Primorsko-goranskoj županiji

2 Plaće visoko obrazovanih osoba prema djelatnosti

Podatci o prosječnoj plaći prema djelatnosti, premda su posve neprecizni i neadekvatni za tu svrhu, mogu pružiti neku grubu i približnu informaciju o položaju pojedinih obrazovnih skupina na tržištu rada. Stoga su u nastavku prikazani podatci o prosječnoj bruto plaći osoba s visokim obrazovanjem u pravnim osobama prema skupini djelatnosti u 2016. godini (podatci za 2017. godinu nisu bili objavljeni u trenutku pripreme ovoga odjeljka).

Najveću prosječnu plaću imale su osobe s visokom naobrazbom u financijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja, u prerađivačkoj industriji i trgovini, te djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Osobito je zanimljiv podatak o relativno visokim plaćama visoko obrazovanih radnika u prerađivačkoj industriji, što ukazuje na oporavak proizvodnje, bolje uključivanje u međunarodne gospodarske tokove, akumulaciju fizičkog kapitala te usvajanje napredne tehnologije. Plaće visoko obrazovanih u prerađivačkoj industriji bile su samo malo manje od plaća visoko obrazovanih u financijskim djelatnostima. Također je zanimljivo da se na trećemu mjestu na ljestvici našla trgovina, i to iznad djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Što se tiče ostalih djelatnosti, ugostiteljstvo je po visini plaća visoko obrazovanih radnika zauzimalo mjesto u sredini ljestvice, dok su se na dnu ljestvice našle ostale uslužne djelatnosti, zatim umjetnost, zabava i rekreacija, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti te naposljetku obrazovanje. Prosječna plaća visoko obrazovanih u obrazovanju dvostruko je manja od prosječne plaće u djelatnostima na vrhu ljestvice.

Skupina djelatnosti	Plaća
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	17.082
Prerađivačka industrija	16.965
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	15.549
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	15.137
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	14.883
Rudarstvo i vađenje	14.577
Informacije i komunikacije	14.573
Prijevoz i skladištenje	14.150
Poslovanje nekretninama	13.389
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića	13.388
Građevinarstvo	12.629
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	11.876
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	11.852
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	11.696
Ostale uslužne djelatnosti	11.639
Umjetnost, zabava i rekreacija	10.647
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	10.062
Obrazovanje	8.812

Izvor: DZS.

Tablica 2.1

Prosječna plaća visoko obrazovanih prema skupini djelatnosti

Međutim, i između pojedinih djelatnosti unutar iste skupine postoje značajne razlike. Tako je, na primjer, unutar rudarstva i vađenja plaća visoko obrazovanih najveća u djelatnosti vađenja sirove nafte i prirodnog plina (15.341 kune). Unutar prerađivačke industrije, daleko najveća prosječna plaća visoko obrazovanih zabilježena je u proizvodnji računala te elektroničkih i

optičkih proizvoda, što je osobito važna pojava koja vjerojatno odražava značajno jačanje spomenute djelatnosti. U vrhu tablice našle su se još i djelatnosti proizvodnje farmaceutskih proizvoda, što također treba istaknuti. Prosječna plaća visoko obrazovanih radnika u spomenutim djelatnostima veća je od 22 tisuće kuna. Nakon njih po visini spomenutog pokazatelja dolaze proizvodnja pića, električne opreme i nemetalnih mineralnih proizvoda. Relativno visoke plaće u spomenutim djelatnostima mogu upućivati na relativno veliku potražnju za fakultetski obrazovanim radnicima iz područja elektrotehnike, računarstva, strojarstva i farmacije. Ono također može odražavati uspješno usvajanje napredne tehnologije i uključivanje u međunarodnu (europsku) podjelu rada. Navedenim podacima, međutim, ne smije se pridavati prevelika težina zbog spomenute nepreciznosti podataka te zbog njihove nestabilnosti tijekom vremena kod nekih djelatnosti.

Na dnu ljestvice po visini plaće nalazili su se fakultetski obrazovani stručnjaci u preradi drva i proizvodnji proizvoda od drva, slame i pluta, zatim u proizvodnji namještaja, proizvodnji kože i srodnih proizvoda, te u proizvodnji tekstila i odjeće. Međunarodna konkurencija u navedenim djelatnostima očito ima negativan utjecaj na plaće visoko obrazovanih radnika.

Djelatnost	Plaća
Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	23.379
Proizvodnja duhanskih proizvoda	22.080
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmac. pripravaka	22.008
Proizvodnja pića	19.460
Proizvodnja električne opreme	17.274
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	15.793
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	14.927
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	14.398
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	14.064
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	13.975
Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	13.597
Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n.	13.473
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	12.957
Proizvodnja metala	12.907
Popravak i instaliranje strojeva i opreme	12.581
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	11.888
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	11.546
Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	11.452
Prerada drva i proizvoda od drva, slame i pluta, osim namještaja	10.529
Proizvodnja namještaja	10.489
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	10.456
Proizvodnja tekstila	10.160
Proizvodnja odjeće	9.977
Ostala prerađivačka industrija	8.560

Izvor: DZS.

Što se tiče građevinarstva, plaće visoko obrazovanih u niskogradnji oko 50 posto su veće nego plaće radnika iste razine obrazovanja u gradnji zgrada. U trgovini na veliko plaće visoko obrazovanih radnika veće su nego u trgovini na malo. Premda su te razlike zanimljive, iz njih je teško izvući neki zaključak o potražnji za stručnjacima određenog profila.

Skupina djelatnosti u području informacija i komunikacija također je veoma heterogena u pogledu plaća visoko obrazovanih radnika. Tako su u izdavačkim djelatnostima, te u proizvodnji filmova, TV programa i zvučnih odnosno

Tablica 2.2

Prosječna plaća visoko obrazovanih u djelatnostima prerađivačke industrije

glazbenih zapisa, zajedno s njihovim emitiranjem, plaće relativno niske. Nasuprot tome, plaće su značajno veće u telekomunikacijama, djelatnostima računalnog programiranja i savjetovanja, te u informacijskim uslužnim djelatnostima. Takvi podaci odražavaju relativno veliku potražnju za stručnjacima na području računarstva, elektrotehnike i informacijske tehnologije.

Djelatnost	Plaća
Izdavačke djelatnosti	12.215
Proizvodnja filmova, videofilmova i televizijskog programa, djelatnosti snimanja zvučnih zapisa i izdavanja glazbenih zapisa	11.434
Emitiranje programa	12.494
Telekomunikacije	15.952
Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima	15.113
Informacijske uslužne djelatnosti	15.411

Izvor: DZS.

Unutar financijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja također postoje značajne razlike. Tako je prosječna plaća visoko obrazovanih radnika u financijskim uslužnim djelatnostima (bankarstvu) tri i pol tisuće kuna veća od prosječne plaće radnika iste razine obrazovanja u osiguranju, reosiguranju i mirovinskim fondovima.

Razlike u prosječnoj plaći visoko obrazovanih radnika unutar skupine stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti izrazito su velike. Tako su plaće u pravnim i računovodstvenim djelatnostima, te u veterinarskim djelatnostima veoma niske, dok su u djelatnostima reklame, propagande i istraživanja tržišta veoma visoke, dvostruko veće. Razlika iznosi deset tisuća kuna. Između se nalaze plaće ostvarene u upravljačkim djelatnostima odnosno u djelatnosti savjetovanja u vezi s upravljanjem, te u djelatnostima znanstvenog istraživanja i razvoja.

Djelatnost	Plaća
Pravne i računovodstvene djelatnosti	10.247
Upravljačke djelatnosti; savjetovanje u vezi s upravljanjem	15.797
Arhitektonske djelatnosti i inženjerstvo; tehničko ispitivanje i analiza	11.636
Znanstveno istraživanje i razvoj	14.587
Promidžba (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta	20.154
Ostale stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	9.407
Veterinarske djelatnosti	9.904

Izvor: DZS.

Naposlijetku, od razlika u plaćama visoko obrazovanih unutar ostalih skupina djelatnosti, treba spomenuti razliku između djelatnosti zdravstvene zaštite, u kojoj je prosječna plaća (16.581 kuna) bila znatno veća od prosječne plaće u djelatnosti socijalne skrbi sa smještajem (8.852 kune).

Premda, kao što je to već napomenuto, navedenim podacima ne treba davati preveliku težinu zbog njihove nepreciznosti i neadekvatnosti, ne treba ih niti potpuno zanemariti prilikom procjenjivanja položaja pojedinih obrazovnih skupina na tržištu rada.

Tablica 2.3

Prosječna plaća visoko obrazovanih u djelatnostima informacija i komunikacija

Tablica 2.4

Prosječna plaća visoko obrazovanih u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima

3 Stanovništvo i zaposlenost u zemljama EU-a prema obrazovanju

3.1 Sastav stanovništva prema razini obrazovanja

U sljedećoj tablici prikazana je struktura stanovništva srednje i starije dobi (od 25 do 64 godine) prema razini obrazovanja u državama članicama Europske unije u drugom kvartalu 2018. godine. Uočljive su veoma velike razlike između zemalja. Na jednoj strani su zemlje koje imaju relativno velik udio visoko obrazovanih u ukupnom stanovništvu poput Irske, Finske, Švedske i Estonije, a na drugoj su strani zemlje poput Italije i Rumunjske koje imaju veoma nizak udio visoko obrazovanih. Zanimljivo je da se Njemačka ne nalazi u skupini zemalja s velikim udjelom visoko obrazovanih. Hrvatska se po veličini udjela visoko obrazovanih nalazila u donjem dijelu ljestvice između Mađarske i Bugarske. Što se tiče udjela stanovništva sa srednjim obrazovanjem, najviše vrijednosti imale su Češka, Slovačka, Poljska, Rumunjska, Mađarska i Hrvatska što vjerojatno odražava tradiciju visokog obuhvata srednjim strukovnim obrazovanjem. Velik udio srednje obrazovanih ima i Njemačka sa svojim sustavom dualnog obrazovanja. Daleko najveći udio stanovništva sa samo osnovnim obrazovanjem zabilježen je u Portugalu nakon kojeg slijede Španjolska, Malta i Italija. Izgleda da navedene južnoeuropske zemlje imaju ozbiljan problem niske obrazovanosti stanovništva.

Zemlja	Udio u stanovništvu starom 25-64 godine (%)			
	Obrazovanje	Osnovno	Srednje	Visoko
Belgija		22,4	37,5	40,1
Bugarska		17,4	53,9	28,7
Češka		6,1	69,6	24,3
Danska		18,4	42,0	39,6
Njemačka		13,6	57,6	28,8
Estonija		10,9	47,2	41,9
Irska		16,8	36,2	47,0
Grčka		26,5	42,0	31,6
Španjolska		40,2	22,8	37,0
Francuska		20,8	42,5	36,6
Hrvatska		14,9	59,4	25,7
Italija		38,4	42,1	19,4
Cipar		18,6	38,4	42,9
Latvija		9,5	56,7	33,8
Litva		5,4	52,6	42,0
Luksemburg		22,4	34,5	43,1
Mađarska		15,4	59,8	24,8
Malta		46,5	27,1	26,3
Nizozemska		21,0	40,6	38,4
Austrija		14,9	52,7	32,4
Poljska		7,6	61,2	31,2
Portugal		50,6	24,7	24,7
Rumunjska		21,7	60,5	17,8
Slovenija		11,7	55,5	32,8
Slovačka		8,5	67,4	24,1
Finska		11,2	45,3	43,5
Švedska		14,4	42,4	43,2
Ujedinjeno Kraljevstvo		19,7	37,2	43,1

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 3.1.1

Struktura stanovništva srednje i starije dobi prema razini obrazovanja

Razlike u obrazovanosti stanovništva mogu biti u velikoj mjeri nasljeđe prošlosti. Ako neka zemlja puno ulaže u visoko obrazovanje, na primjer, kako bi prevladala to nasljeđe, rezultati će biti vidljivi u obrazovanosti mlađih generacija. Stoga je u sljedećoj tablici prikazan udio visoko obrazovanih u ukupnom broju osoba u dobi od 30 do 34 godine. Uzeta je dobna skupina starijih od 29 godina jer u dobnoj skupini od 25 do 29 godina ima polaznika visokog obrazovanja. Kao i u prethodnoj tablici, podatci se odnose na drugi kvartal 2018. godine.

Zemlja	Udio u stanovništvu starom 30-34 godine (%)			
	Obrazovanje	Osnovno	Srednje	Visoko
Belgija		15,7	38,0	46,4
Bugarska		17,1	47,4	35,5
Češka		5,7	60,5	33,8
Danska		17,6	34,5	47,9
Njemačka		14,0	51,6	34,3
Estonija		12,2	35,5	52,3
Irska		8,3	35,1	56,7
Grčka		14,6	41,5	43,9
Španjolska		35,0	23,0	42,0
Francuska		13,4	40,9	45,8
Hrvatska		6,0	61,1	32,9
Italija		27,1	44,8	28,2
Cipar		13,2	29,1	57,7
Latvija		13,4	39,4	47,2
Litva		7,4	34,1	58,5
Luksemburg		13,8	31,3	54,9
Mađarska		13,9	51,9	34,2
Malta		34,0	31,2	34,8
Nizozemska		14,4	36,8	48,8
Austrija		11,1	47,8	41,1
Poljska		4,7	49,8	45,5
Portugal		34,2	33,0	32,8
Rumunjska		24,4	50,9	24,7
Slovenija		5,0	48,9	46,1
Slovačka		8,5	54,4	37,1
Finska		10,0	45,8	44,2
Švedska		12,3	35,4	52,2
Ujedinjeno Kraljevstvo		14,6	36,2	49,1

Tablica 3.1.2

Struktura stanovništva u dobi od 30 do 34 godine prema razini obrazovanja

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Navedeni podatci pokazuju da su zemlje s najmanjim udjelom visoko obrazovanih u ukupnom stanovništvu, poput Rumunjske i Italije, ujedno i zemlje s najmanjim udjelom visoko obrazovanih u stanovništvu mlađe dobi. Te zemlje očito ne čine puno da prevladaju nasljeđe prošlosti. Osim spomenutih zemalja, na dnu ljestvice nalaze se Portugal i Hrvatska. Nizak udio visoko obrazovanih u stanovništvu mlađe dobi imale su Češka i Njemačka, što odražava njihovu obrazovnu politiku s naglaskom na kvalitetno srednje strukovno obrazovanje.

Nasuprot tome, po visini udjela visoko obrazovanih u stanovništvu mlađe dobi predvodili su Litva, Cipar, Irska, Luksemburg, Estonija i Švedska. Budući da su se na vrhu ljestvice nalazile i manje razvijene zemlje kao što su Litva i Estonija, fiskalne mogućnosti očito nisu čimbenik koji bitno utječe na obuhvat mlađih dobnih skupina visokim obrazovanjem.

3.2 Stopa zaposlenosti i nezaposlenosti prema razini obrazovanja

U sljedećoj tablici prikazana je stopa zaposlenosti stanovništva srednje i starije dobi prema razini obrazovanja u zemljama Europske unije u drugom kvartalu 2018. godine. Stopa zaposlenosti je udio zaposlenih (prema odredbama ankete radne snage) u ukupnom stanovništvu.

Najveća stopa zaposlenosti osoba s visokim obrazovanjem zabilježena je na Malti te u Litvi, Švedskoj, Latviji, Nizozemskoj i Rumunjskoj. Činjenica da se među zemljama s najvećom stopom zaposlenosti stanovništva s visokim obrazovanjem nalaze i neke manje razvijene zemlje upućuje na mogućnost postojanja relativno velike potražnje s obzirom na ponudu. Hrvatska se po razini stope zaposlenosti visoko obrazovanih nalazila između s jedne strane Francuske i Luksemburga, a s druge strane Cipra i Italije. Na dnu ljestvice bile su Slovačka, Španjolska i Grčka.

Zemlja	Stopa zaposlenosti stanovništva starog 25-64 godine (%)			
	Obrazovanje	Osnovno	Srednje	Visoko
Belgija		46,4	73,4	86,4
Bugarska		47,7	78,6	86,5
Češka		53,1	83,5	87,1
Danska		61,7	82,2	87,2
Njemačka		60,8	82,0	88,7
Estonija		61,3	79,6	85,3
Irska		52,9	72,9	85,4
Grčka		50,6	61,5	74,4
Španjolska		57,7	70,9	81,9
Francuska		52,8	73,9	85,3
Hrvatska		38,6	69,4	83,3
Italija		53,0	71,4	82,2
Cipar		63,8	77,3	82,6
Latvija		57,5	74,5	89,8
Litva		52,0	75,0	90,6
Luksemburg		61,8	73,2	83,9
Mađarska		57,1	78,5	85,9
Malta		59,7	84,5	91,4
Nizozemska		62,3	81,0	89,4
Austrija		55,6	78,2	86,3
Poljska		43,2	70,8	88,4
Portugal		70,4	83,8	89,0
Rumunjska		58,3	74,0	89,2
Slovenija		52,4	75,0	89,1
Slovačka		38,2	76,3	82,2
Finska		55,4	75,6	86,4
Švedska		63,3	86,8	90,4
Ujedinjeno Kraljevstvo		66,0	80,1	86,0

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Navedeni podaci pokazuju da je u svakoj zemlji stopa zaposlenosti stanovništva sa završenom srednjom školom veća od stope zaposlenosti stanovništva s osnovnim obrazovanjem, te da je u svakoj zemlji stopa zaposlenosti stanovništva s visokim obrazovanjem veća od stope zaposlenosti stanovništva sa srednjim obrazovanjem. Viša razina obrazovanja, dakle, povezana je s većom stopom zaposlenosti. S jedne strane, to može biti dijelom odraz utjecaja obrazovanja na potencijalnu produktivnost odnosno plaću te time i na sudjelovanje u radnoj snazi ako je ono pozitivno povezano s razinom

Tablica 3.2.1

Stopa zaposlenosti stanovništva srednje i starije dobi prema razini obrazovanja

potencijalne plaće. Drugim riječima, manje obrazovane osobe u manjoj mjeri žele raditi (izvan kućanstva) jer bi radom ostvarivale nižu plaću. S druge strane, to može biti dijelom odraz razlike u mogućnosti zapošljavanja tako da manje obrazovana osoba koja želi raditi teže nalazi zaposlenje ili lakše gubi posao.

Stopa nezaposlenosti prema razini obrazovanja, kao pokazatelj mogućnosti zapošljavanja, prikazana je u sljedećoj tablici. Vidljivo je da je u velikoj većini zemalja stopa nezaposlenosti radne snage sa srednjom školom veća od stope nezaposlenosti radne snage s visokim obrazovanjem, dok je stopa nezaposlenosti radne snage s osnovnom školom veća od stope nezaposlenosti radne snage sa srednjim obrazovanjem. Niža razina obrazovanja u načelu je, dakle, povezana s većom stopom nezaposlenosti.

Najveća stopa nezaposlenosti radne snage s osnovnim obrazovanjem zabilježena je u Slovačkoj, Grčkoj i Španjolskoj, a najmanja na Malti te u Ujedinjenom Kraljevstvu i Rumunjskoj. Očito je da veoma različiti čimbenici određuju razinu nezaposlenosti radne snage s osnovnim obrazovanjem.

Zemlja	Stopa nezaposlenosti radne snage stare 25-64 godine (%)			
	Obrazovanje	Osnovno	Srednje	Visoko
Belgija		12,0	5,1	3,1
Bugarska		15,6	4,3	2,3
Češka		9,7	1,8	1,1
Danska		6,4	3,2	4,2
Njemačka		9,0	2,9	1,8
Estonija		-	5,9	2,9
Irska		8,4	5,4	3,8
Grčka		21,6	20,1	13,4
Španjolska		20,6	13,7	8,3
Francuska		14,5	7,9	4,7
Hrvatska		11,8	6,3	5,2
Italija		13,9	8,5	5,6
Cipar		6,6	6,5	6,5
Latvija		19,5	9,0	3,2
Litva		16,5	7,9	2,4
Luksemburg		5,4	4,3	5,0
Mađarska		9,1	2,9	1,1
Malta		4,0	2,8	2,7
Nizozemska		5,1	3,4	2,4
Austrija		11,0	3,4	2,9
Poljska		7,9	3,4	2,0
Portugal		7,1	6,0	4,4
Rumunjska		4,9	3,5	1,9
Slovenija		7,6	5,7	3,6
Slovačka		26,8	5,8	2,8
Finska		12,0	7,6	3,9
Švedska		17,0	3,5	3,4
Ujedinjeno Kraljevstvo		4,8	3,2	2,2

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 3.2.2

Stopa nezaposlenosti radne snage srednje i starije dobi prema razini obrazovanja

Može se zaključiti kako podaci o zemljama Europske unije pokazuju da razlici u stopi zaposlenosti između obrazovnih skupina u značajnoj mjeri pridonosi razlika u stopi nezaposlenosti radne snage odnosno da razliku u stopi zaposlenosti ne može u cijelosti objasniti razlika u stopi participacije u radnoj snazi.

3.3 Dodatak: Sudjelovanje u cjeloživotnom učenju

Osim polaznog obrazovanja tijekom mladosti, stjecanje znanja može imati oblik učenja tijekom srednje i starije dobi. Stoga su u sljedećoj tablici prikazani podatci o sudjelovanju u cjeloživotnom učenju osoba u dobi od 25 do 64 godine u zemljama Europske unije u 2017. godini. Podatci su dobiveni anketom radne snage odnosno na temelju pitanja o sudjelovanju u obrazovanju ili osposobljavanju tijekom prethodna četiri tjedna. Tablica prikazuje udio sudionika cjeloživotnog učenja u ukupnom stanovništvu u dobi od 25 do 64 godine te u zaposlenima i nezaposlenima iste dobi.

Zemlja	Udio sudionika cjeloživotnog učenja (%)		
	Stanovništvo	Zaposleni	Nezaposleni
Belgija	8,5	8,6	10,6
Bugarska	2,3	1,6	1,8
Češka	9,8	10,7	5,3
Danska	26,8	27,3	27,9
Njemačka	8,4	7,9	8,4
Estonija	17,2	18,6	14,9
Irska	8,9	8,3	11,6
Grčka	4,5	4,4	3,7
Španjolska	9,9	9,8	11,4
Francuska	18,7	20,7	14,2
Hrvatska	2,3	1,8	1,5
Italija	7,9	8,5	5,3
Cipar	6,9	7,1	5,6
Latvija	7,5	8,0	6,5
Litva	5,9	6,5	-
Luksemburg	17,2	19,1	22,9
Mađarska	6,2	7,0	1,8
Malta	10,6	12,4	10,0
Nizozemska	19,1	20,7	18,2
Austrija	15,8	16,4	17,4
Poljska	4,0	4,5	3,7
Portugal	9,8	9,9	11,8
Rumunjska	1,1	0,9	-
Slovenija	12,0	13,3	11,4
Slovačka	3,4	3,6	1,4
Finska	27,4	28,9	22,2
Švedska	30,4	29,3	45,3
Ujedinjeno Kraljevstvo	14,3	15,7	12,9

Izvor: Eurostat.

Kao što je vidljivo iz tablice, razlike između zemalja u pogledu sudjelovanja u cjeloživotnom učenju veoma su velike. Sudjelovanje stanovništva u cjeloživotnom učenju najveće je u Švedskoj, Finskoj i Danskoj, a najmanje u Bugarskoj, Hrvatskoj i Rumunjskoj. Sličan je poredak i kada se promatra samo zaposleno stanovništvo. Izgleda, dakle, da u nordijskim zemljama stanovništvo odnosno zaposleni nastavljaju s učenjem i nakon završetka početnog obrazovanja. U spomenutim se zemljama, dakle, učenju odnosno znanju pridaje velika važnost. Nasuprot tome, izgleda da se u Bugarskoj, Hrvatskoj i Rumunjskoj učenje odnosno znanje ne smatra osobito važnim. Možda opća razina razvijenosti odnosno dohotka utječe na opseg sudjelovanja u cjeloživotnom učenju, ali postoje zemlje, poput Estonije, koje nisu bogate, a imaju relativno visok udio sudionika u cjeloživotnom učenju.

Tablica 3.3

Udio sudionika cjeloživotnog učenja u stanovništvu, zaposlenima i nezaposlenima

4 Kretanja u gospodarstvu i na tržištu rada u zemljama Europske unije

4.1 Realni bruto domaći proizvod

U sljedećoj tablici prikazan je međugodišnji rast realnog bruto domaćeg proizvoda u prva tri kvartala 2018. godine u zemljama članicama Europske unije. Uočljivo je usporavanje gospodarskog rasta u najvećim zemljama članicama eurozone. Rast realnog BDP-a u Njemačkoj se usporio s 2 u prvom kvartalu na 1,2 posto u trećem kvartalu, u Španjolskoj s 2,8 na 2,5 posto, u Francuskoj s 2,1 na 1,5 posto te u Italiji s 1,3 na 0,8 posto. U nekim manjim zemljama članicama eurozone gospodarski se rast također usporio. Tako se stopa rasta realnog BDP-a u Nizozemskoj, na primjer, snizila s 3 na 2,4 posto, u Austriji s 3,1 na 2,6 posto, a u Finskoj s 2,7 na 2,3 posto.

Zemlja	Kvartal	Rast realnog BDP-a (%)		
		I. '18.	II. '18.	III. '18.
Belgija		1,5	1,4	1,7
Bugarska		3,5	3,4	3,0
Češka		4,1	2,4	2,3
Danska		-0,7	0,6	2,2
Njemačka		2,0	1,9	1,2
Estonija		3,6	3,7	-
Irska		10,2	9,1	-
Grčka		2,5	1,8	-
Španjolska		2,8	2,5	2,5
Francuska		2,1	1,7	1,5
Hrvatska		2,6	2,8	-
Italija		1,3	1,2	0,8
Cipar		4,1	4,0	3,6
Latvija		4,8	4,6	5,5
Litva		3,7	3,8	2,7
Luksemburg		3,2	3,1	-
Mađarska		4,8	4,7	5,0
Malta		4,7	5,7	-
Nizozemska		3,0	2,9	2,4
Austrija		3,1	2,9	2,6
Poljska		5,0	5,2	5,7
Portugal		2,2	2,4	2,1
Rumunjska		4,3	4,3	4,1
Slovenija		4,9	4,3	-
Slovačka		3,9	4,3	4,5
Finska		2,7	2,4	2,3
Švedska		2,8	2,4	-
Ujedinjeno Kraljevstvo		1,1	1,2	1,5

Izvor: Eurostat.

Tablica 4.1

Rast realnog bruto domaćeg proizvoda

Može se zaključiti da je tijekom prva tri kvartala 2018. godine u glavni eurozone došlo do usporavanja gospodarskog rasta te da je ono zahvatilo ne samo najveće zemlje članice eurozone, već i neke manje zemlje. Premda još nedostaju podatci za pojedine zemlje i premda postoje izuzetci, nema dvojbe da su stope rasta realnog BDP-a u trećem kvartalu 2018. godine u najvećem dijelu eurozone bile niže nego u prvom kvartalu iste godine.

4.2 Industrijska proizvodnja

Budući da je u trećem kvartalu 2018. godine zabilježena niža stopa gospodarskog rasta nego u prvom kvartalu iste godine, posebnu pozornost zaslužuju detaljniji podaci o gospodarskim kretanjima u tom kvartalu. Stoga je u sljedećoj tablici prikazan međugodišnji rast fizičkog obujma proizvodnje u prerađivačkoj industriji po mjesecima od srpnja do rujna 2018. godine u zemljama članicama Europske unije. Uočljivo je da su najveće zemlje članice eurozone tijekom navedenih mjeseci imale veoma nizak ili čak negativan rast proizvodnje u prerađivačkoj industriji. Tako je u Njemačkoj rast proizvodnje u kolovozu bio negativan, a u rujnu veoma nizak. U Španjolskoj je u kolovozu rast bio veoma nizak, a u rujnu negativan. Francuska je također zabilježila pad industrijske proizvodnje u rujnu, dok je u Italiji došlo do pada proizvodnje u srpnju i kolovozu, a u rujnu je rast bio veoma nizak. Za razliku od toga, rast proizvodnje u prerađivačkoj industriji u manjim zemljama članicama eurozone bio je uglavnom relativno visok. Izuzetak je Portugal u kojem je proizvodnja pala u svakom od promatranih mjeseci. Podatci pokazuju, dakle, da je uspoređujući gospodarskog rasta u eurozoni pridonio nizak ili čak negativan rast industrijske proizvodnje u velikim zemljama članicama. Što se tiče zemalja izvan eurozone, kretanje proizvodnje bilo je veoma različito. U nekim je zemljama, poput Danske, na primjer, ostvaren veoma visok rast industrijske proizvodnje. Nasuprot tome, u Hrvatskoj je rast proizvodnje u prerađivačkoj industriji bio negativan tijekom sva tri promatrana mjeseca.

Zemlja	Rast fizičkog obujma proizvodnje u prerađivačkoj industriji (%)			
	Mjesec	7. '18.	8. '18.	9. '18.
Belgija		-0,1	4,4	-
Bugarska		2,0	4,3	0,8
Češka		4,9	1,7	3,0
Danska		5,6	2,0	6,2
Njemačka		1,0	-0,5	0,2
Estonija		2,3	5,3	2,5
Irska		-	-	-
Grčka		4,4	2,8	1,3
Španjolska		2,0	1,0	-0,7
Francuska		2,0	1,8	-1,2
Hrvatska		-1,0	-1,7	-1,5
Italija		-1,2	-0,4	1,0
Cipar		4,2	2,9	-
Latvija		1,2	4,2	2,0
Litva		4,8	4,1	-0,2
Luksemburg		1,5	0,6	-
Mađarska		4,1	4,8	-
Malta		-5,0	-0,8	-6,2
Nizozemska		2,2	3,3	2,9
Austrija		3,3	2,4	-
Poljska		7,5	5,4	4,5
Portugal		-0,1	-2,9	-0,4
Rumunjska		4,8	4,4	4,1
Slovenija		5,9	6,2	0,5
Slovačka		3,8	3,1	1,7
Finska		-0,2	0,1	6,6
Švedska		1,5	2,8	1,8
Ujedinjeno Kraljevstvo		0,9	1,1	0,2

Izvor: Eurostat.

Tablica 4.2

Rast fizičkog obujma proizvodnje u prerađivačkoj industriji

4.3 Robni izvoz

Čimbenik koji je mogao pridonijeti niskom ili negativnom rastu fizičkoj obujma proizvodnje u prerađivačkoj industriji tijekom promatranoga tromjesečnog razdoblja je kretanje robnog izvoza. Stoga su u sljedećoj tablici prikazani mjesečni podatci o međugodišnjem rastu nominalne vrijednosti robnog izvoza u zemljama članicama Europske unije od srpnja do rujna 2018. godine. Prikazane su promjene nominalnih vrijednosti jer podatci o realnom izvozu u rujnu nisu bili dostupni u trenutku pripreme ovoga odjeljka.

Podatci pokazuju da je vrijednost robnog izvoza iz najvećih zemalja članica eurozone pala u rujnu s obzirom na isti mjesec prethodne godine. Njemački robni izvoz smanjio se 1,1 posto, španjolski 3,7 posto, francuski 3,2 posto te talijanski 2,8 posto. Riječ je, dakle, o ozbiljnom poremećaju vanjskotrgovinskih tokova. Podrobniji podatci koji pokazuju kretanje robnog izvoza iz najvećih zemalja članice eurozone u područja izvan Europske unije potvrđuju da je došlo do njegovog opadanja u rujnu. Što se tiče Hrvatske, njezin robni izvoz rastao je po relativno visokim stopama u srpnju i kolovozu, a potom se njegov rast usporio u rujnu.

Zemlja	Rast nominalne vrijednosti robnog izvoza (%)			
	Mjesec	7.	8.	9.
Belgija		10,1	4,6	2,3
Bugarska		5,7	6,8	4,9
Češka		11,3	4,4	2,8
Danska		8,7	0,7	-6,5
Njemačka		7,6	2,4	-1,1
Estonija		27,4	7,4	10,9
Irska		20,2	20,1	11,8
Grčka		21,8	26,7	9,6
Španjolska		8,4	6,1	-3,7
Francuska		13,9	3,9	-3,2
Hrvatska		11,1	7,1	1,3
Italija		6,2	5,1	-2,8
Cipar		14,9	4,2	1,5
Latvija		7,5	7,9	-0,9
Litva		18,4	14,2	-1,3
Luksemburg		1,1	-3,7	-6,0
Mađarska		14,6	2,6	-2,0
Malta		33,7	16,8	13,6
Nizozemska		10,6	11,8	6,0
Austrija		10,2	3,5	3,7
Poljska		10,6	6,0	-4,5
Portugal		13,7	2,3	1,7
Rumunjska		12,4	3,9	4,8
Slovenija		15,9	9,6	2,1
Slovačka		14,6	5,6	5,9
Finska		5,2	6,1	2,2
Švedska		7,8	4,0	-1,6
Ujedinjeno Kraljevstvo		5,6	22,1	14,2

Izvor: Eurostat.

Tablica 4.3

Rast nominalne vrijednosti robnog izvoza

Može se zaključiti da je opadanje robnog izvoza u rujnu 2018. godine vjerojatno pridonijelo prethodno opisanom niskom rastu ili padu proizvodnje u prerađivačkoj industriji.

4.4 Nezaposlenost

Eurostat procjenjuje stopu nezaposlenosti na mjesečnoj razini služeći se kvartalnim podacima iz ankete radne snage i mjesečnim podacima o registriranoj nezaposlenosti. Prilikom tumačenja tih procjena potrebno je imati u vidu da je riječ o sezonski prilagođenim podacima. Premda spomenutim procjenama Eurostata ne treba pridavati preveliku težinu jer konačni podatci mogu biti u velikoj mjeri revidirani, one mogu pružiti uvid u recentna kretanja na tržištu rada. Ako se uspoređuje rujn 2018. godine s istim mjesecom prethodne godine, podatci pokazuju da se stopa nezaposlenosti značajno smanjila u mnogim zemljama Europske unije. Podatci za neke zemlje nedostaju, ali vjerojatno je da je i u njima došlo do pada stope nezaposlenosti. Ako se promatra promjena stope nezaposlenosti izražena u postotnim bodovima, među zemljama za koje su podatci dostupni najveći je pad zabilježen na Cipru te u Hrvatskoj i Portugalu. Zahvaljujući značajnom padu stope nezaposlenosti u Hrvatskoj, njezina je razina postala manja nego u Francuskoj.

Zemlja	Stopa nezaposlenosti (%)		Promjena (p. b.)	
	Mjesec	Rujan '17.		Rujan '18.
Belgija		6,9	6,3	-0,6
Bugarska		6,0	5,3	-0,7
Češka		2,6	2,3	-0,3
Danska		5,6	4,8	-0,8
Njemačka		3,7	3,4	-0,3
Estonija		5,9	-	-
Irska		6,7	5,4	-1,3
Grčka		20,8	-	-
Španjolska		16,7	14,9	-1,8
Francuska		9,4	9,3	-0,1
Hrvatska		10,5	8,2	-2,3
Italija		11,2	10,1	-1,1
Cipar		10,2	7,4	-2,8
Latvija		8,4	7,2	-1,2
Litva		6,9	6,2	-0,7
Luksemburg		5,5	5,0	-0,5
Mađarska		4,0	-	-
Malta		4,2	3,8	-0,4
Nizozemska		4,7	3,7	-1,0
Austrija		5,4	4,9	-0,5
Poljska		4,7	3,4	-1,3
Portugal		8,5	6,6	-1,9
Rumunjska		4,8	4,1	-0,7
Slovenija		6,4	5,2	-1,2
Slovačka		7,8	6,6	-1,2
Finska		8,5	7,2	-1,3
Švedska		6,7	6,5	-0,2
Ujedinjeno Kraljevstvo		4,2	-	-

Izvor: Eurostat, izračuni autora.

Tablica 4.4

Stopa nezaposlenosti
i njezina promjena

Može se zaključiti da je tijekom promatranog jednogodišnjeg razdoblja došlo do daljnjeg opadanja stope nezaposlenosti u zemljama Europske unije te da je taj pad bio osobito velik u Hrvatskoj.